

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

Факультет філології й журналістики імені Михайла Стельмаха
Кафедра української літератури

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

**«ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ
ЛІТЕРАТУРИ У ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ»**

Студентки 2 курсу групи МУУ
Освітньої програми Середня освіта.
Українська мова і література
Спеціальності 014.01 Середня освіта
(Українська мова і література)
Галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
Ступеня вищої освіти магістра
Лабунець Вікторії Василівни

Науковий керівник: Зелененька І. А.,
кандидат філологічних наук, старший
викладач

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У МЕТОДИЦІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ..	7
1.1 Сутність поняття « інтерактивні технології навчання »	7
1.2 Класифікація інтерактивних технологій навчання (групові, фронтальні, ігрові)	20
1.3 Прийоми оцінювання в інтерактивних технологіях.....	32
РОЗДІЛ II. МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ УРОКІВ З ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ	38
2.1 Методика застосування інтерактивних технологій в середній школі на уроках української літератури.....	38
2.2 Впровадження інтерактивних технологій у викладання в старшій школі на уроках української літератури.....	46
2.3 Порівняльний аналіз сприйняття інтерактивних технології середніми та старшими учнями на уроках української літератури	51
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	63
ДОДАТКИ.....	70

ВСТУП

Актуальність дослідження. У даний час з введенням сучасного освітнього стандарту активне навчання відіграє все більшу роль, виникає потреба у створенні педагогічних технологій, що здатні забезпечити головне в освітньому процесі – розвиток особистості кожного учня, його інтелектуальної активності. Необхідно застосовувати такі методи навчання, при яких учні будуть прагнути отримати нові знання і надалі успішно застосовувати їх на практиці. У педагогіці давно застосовується термін «активні методи і форми навчання». Це поняття об'єднує групу педагогічних технологій, при використанні яких досягається більш високий рівень активності учнів. Сьогодні в рамках цих технологій велика увага приділяється інтерактивного навчання.

Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації освітнього процесу, суть якої полягає в спільній діяльності учнів із освоєння навчального матеріалу на основі загальних, але значимих для кожного проблем, в обміні знаннями, ідеями, способами діяльності.

Завдання школи на сучасному етапі – не тільки дати знання учням, але й допомогти усвідомити сенс свого життя, визначити орієнтири майбутнього. Тому вчитель на уроках української літератури повинен намагатися сформувати життєву компетентність учня, здатність особистості до правильного вибору, що спирається на знання, досвід, цінності. Роль уроків української літератури в навчальному процесі є дуже важлива. Література формує моральний вигляд і життєві орієнтири молодого покоління і займає особливе місце серед навчальних предметів. Вивчення літератури сприяє емоційному, інтелектуальному, естетичному розвитку учнів, відбувається залучення їх до духовно-моральних цінностей людства. Формування вміння інтерпретувати й аналізувати художній твір, цілісне сприйняття художнього твору можливе тільки при відповідній емоційно-естетичної реакції учня. Отже, значна роль у формуванні особистості дитини належить саме літературі.

Використання інтерактивних технологій навчання на уроках української літератури дає можливість підготувати учнів до соціальної активності в суспільстві. Використання прийомів інтерактивного навчання сприяє підвищенню мовної культури, формуванню умінь самостійного аналізу навчального матеріалу і особистої навчальної діяльності.

Для поглиблення виховного та розвивального характеру навчально-пізнавальної діяльності на уроці вчителів необхідно створити умови для включення учнів у ситуації, у яких вони повинні доводити власну думку, наводити аргументи, докази, ділитися знаннями з іншими, допомагати іншим, коли в них виникають труднощі, знаходити не одне рішення, а декілька, вільно вибирати завдання різноманітного характеру, урізноманітнювати діяльність, виконувати завдання максимум, розраховане на читання додаткової літератури.

Сьогодні основні методичні інновації пов'язані з використанням інтерактивних методів навчання. Тому, процесу навчання необхідна напружена розумова робота учня та власна активність під час такого процесу. Процес навчання – це робота, в якій учням необхідно думати, розуміти, мислити, шукати ту інформацію, яка потрібна, відтворити на практиці в певних умовах та вміти сформулювати висновки і відстояти власну думку. Все це можливо отримати за допомогою інтерактивного навчання.

Але розуміти дані технології мало, важче їх організувати на уроці, коли вчитель не знайомий з процесом їх виконання. Кожний учитель повинен закласти певний фундамент у навчанні дітей, тобто, вміння і бажання навчатися. Тож, під час підготовки до уроку української літератури вчитель має продумати як побудувати урок, зацікавити учнів новим навчальним матеріалом, позитивно вплинути на їхні почуття і мислення, спонукати учнів до самостійних пошуків і роздумів.

У сучасній педагогічній літературі є значна кількість робіт, присвячених проблемам управління освітніми системами, інноваційною діяльністю (Хмарка О. Г., Шамова Т. Н., Ямбург Е. А. та ін.); упровадження моніторингу

та діагностики інноваційної діяльності (Кальней В. А., Панасюк В. П., Субетто А. І., Шишов С. Є.).

Гіпотеза: застосування інтерактивних прийомів у процесі навчання сприяє розвитку пізнавальної активності учнів, підвищує рівень мотивації й засвоюваності навчального матеріалу.

Мета роботи – дослідити інтерактивні технології навчання на уроках української літератури в профільній школі.

Для досягнення зазначеної мети потрібно вирішити низку **завдань**:

- розглянути сутність поняття « інтерактивні технології навчання»;
- описати класифікацію інтерактивних технологій навчання (групові, фронтальні, ігрові);
- охарактеризувати прийоми оцінювання в інтерактивних технологіях;
- обґрунтувати методику застосування інтерактивних технологій у середній школі на уроках української літератури;
- здійснити впровадження інтерактивних технологій у викладання в старшій школі на уроках української літератури;
- навести порівняльний аналіз сприйняття інтерактивних технологій учнями середньої та старшої школи на уроках української літератури.

Об’єкт дослідження – навчальна діяльність учнів на уроках української літератури.

Предмет дослідження – нові технології як засіб формування ключових компетенцій учнів у процесі навчання на прикладі інтерактивних ігор.

Методи дослідження: вивчення та узагальнення педагогічного досвіду, спостереження (пряме, непряме); опитування (усне – бесіда, письмове – анкетування, тестування), узагальнення, систематизація, педагогічне моделювання; організація констативного, пошукового, формотворчого експерименту; методи математичної статистики; аналіз результатів дослідження та їхнє наочне уявлення (див. таблицю 1.1, Додаток Б).

Практична значимість дослідження у тому, що матеріали дослідження можуть широко застосовуватися в практиці роботи загальноосвітніх шкіл, при модернізації діючих в ЗСО навчальних планів і програм, а також в системі підвищення кваліфікації працівників освіти, у розробці спецкурсів і спецсемініарів.

Апробація результатів дослідження. Основні положення магістерського дослідження представлені на V Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих учених «Актуальні проблеми сучасної мовної та літературної освіти в середніх навчальних закладах» (м. Вінниця, 14 травня 2020 р.), VII Всеукраїнській науковій on-line конференції з міжнародною участю «Літературні контексти ХХ століття: Ігор Костецький і доба» (м. Вінниця, 29 жовтня 2020 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 1 одноосібну статтю.

Структура роботи визначається поставленими в ній метою і завданнями. Робота складається зі вступу, двох розділів (у кожному з розділів є три підрозділи), висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи складає 84 сторінок, список використаної літератури містить 67 позицію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богосвятська А. І. Особливості вивчення теоретико-літературних понять/ А. І. Богосвятська // Зарубіжна література в школах України. 2014. № 10. С. 22-28.
2. Бондаренко, Ю. І. Теорія і практика навчання української літератури на філософсько-історичних засадах у старших класах загальноосвітньої школи [Текст]: монографія / Ю. І. Бондаренко. Ніжин: Видавництво НДУ ім. Миколи Гоголя, 2009. 351 с.
3. Букач А. Застосування Flubaroo до результатів опитувань Форм Google [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://youtu.be/FZ2hxxgNHm_Y.
4. Букач А., Дронь В. Google-сервіси в навчальній діяльності викладачів [Електронний ресурс] / А.Букач, В.Дронь. Режим доступу: <https://goo.gl/x7MfuJ>
5. Васьков Ю. Педагогічні теорії, технології, досвід / Харків: Скорпіон, 2000. – 120 с.
6. Ващенко Г. Загальні методи навчання : [підруч. для педагогів] / Г. Ващенко. Вид. перше. Київ: Укр. Вид. спілка, 1997. 441 с.
7. Волошина, Н. Й. Наукові основи методики літератури: пос. / Н. Й. Волошина, О. М. Бандура, О.А. Гальонка та ін.; під ред. Н. Й. Волошиної. Київ: Лен-віт, 2002. 344 с.
8. Гай Н. М. Використання інтерактивних технологій на уроках спеціальних дисциплін // Педагог професійної школи: методичний посібник / [За заг. ред. Т. М. Герлянд]. Київ: ІПТО АПН України, 2009. Вип. 1. С. 57–64.
9. Гиршман М. М. Литературное произведение как бытиеобщение: что мы анализируем и интерпретируем? // Литературное произведение: Теория художественной целостности. Москва : Языки славянских культур, 2007. С. 514-526.
10. Градовський, А. В. Компаративний аналіз у системі шкільного курсу літератури: методологія та методика: монографія. Черкаси: Брама, 2003. 292 с.

11. Гром'як Р. Т. Ще раз про структуру і статус методології // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Літературознавство. 2008. № 8. С. 13-16.
12. Дем'янова С. О. Інноваційні технології та сучасний урок літератури. Київ: Шкільна освіта, 2006. 128 с.
13. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://goo.gl/Wg6Mo5>.
14. Державний стандарт початкової освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти» від 21 лютого 2018 р. № 87/ Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1-2 класи. Київ: ТД «Освіта – центр+», 2018. С. 92 – 98.
15. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Київ: Академвидав, 2012. 344 с.
16. Дівакова І. І. Інтерактивні технології навчання. Тернопіль: Мандрівець, 2009. 143 с.
17. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н. П. Наволокова. Харків: Вид. група «Основа», 2011. 176 с.
18. Жила С. О. Теорія і практика вивчення української літератури у взаємозв'язках із різними видами мистецтв у старших класах загальноосвітньої школи: дис. ... д-ра пед. наук. Київ, 2004. 465 с.
19. Задорожня Н. О., Жарска Л. М. Сучасний урок. Інтерактивні технології на уроках // Посібник-Т.: «Мандрівець». 2011. С. 24-28.
20. Закон України « Про освіту » від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII/ Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти. Київ: ТД «Освіта – центр+», 2018. С. 3 – 91.
21. Ильина Т. А. Педагогика. Курс лекций. Москва. 1984. 270с.
22. Інноваційні технології в початковій школі. Київ: Шкільний світ, 2008. 112с.

23. Інноваційні технології навчання в сучасній школі. Режим доступу:http://www.socialscience.com.ua/jornal_content/263/cd3fb6ced694e820d6628f476500181b.
24. Інноваційні технології навчання української мови і літератури / уклад. О. І. Когут. Тернопіль: Астон, 2005. 204.
25. Інтерактивні вправи та ігри. Харків: Вид. Група «Основа», 2009. – 144с.
26. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід : метод. посіб. / авт.- уклад. О. Пометун, Л. Пироженко. Київ: АПН, 2002. 136 с.
27. Касперський Е. Література. Теорія. Методологія // Література. Теорія. Методологія / [пер. з польськ. С. Яковенка; упорядк. і наук. ред. Д. Уліцької]. [2-ге вид.]. Київ: Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2008. С. 9-37.
28. Кашлев С. С. Технология интерактивного обучения. Минск: Беларусский верасень, 2005. 196 с.
29. Когут О. Інноваційні технології навчання. Тернопіль: Астон. 2005. 200с.
30. Колток Л., Годкевич Л., Герега Т. Використання інтерактивних методів. Бібліотека шкільного світу. Київ: Ред. Заг. пед. газет. 2004. С. 10–20.
31. Корицька Г. Р. Українська на щодень: цифровий формат [Електронний ресурс] / Г. Корицька, Т. Пересунько, І. Подлесна. Режим доступу: <https://goo.gl/620mvd>.
32. Корицька Г. Р. Хмарний кабінет [Електронний ресурс] / Г. Корицька. Режим доступу: <https://goo.gl/tp9gJd>.
33. Кратасюк Л. Інтерактивні методи навчання // Дивослово. 2004. №7. С. 2–3.
34. Курицина В. Метод проектов: вчера, сегодня, завтра // Образовательная технология как система, объединяющая теорию, практику и искусство. Воронеж: ВГПУ, 2012. С. 59–63.

35. Курщина М. Інтерактивні технології в розвитку творчих здібностей // Освіта. 2005. №9 (5139).
36. Леонова Н. С. Інтерактивні технології навчання як засіб реалізації творчих здібностей учнів // Педагогічна майстерня. 2013. №4.С. 2-7.
37. Мова - quest: “У пошуках фразеологічних скарбів» [Електронний ресурс] / Г. Корицька, І. Подлєсна. Режим доступу: <https://movaquest.wixsite.com/2016>.
38. Морфологічний калейдоскоп [Електронний ресурс] / С.Пелипенко. – Режим доступу: <https://goo.gl/V3x9Zz>.
39. Ницета В. Технологія життєтворчих проєктів на уроках української мови та літератури : [навч. посібник]. Харків: Основа, 2009. 153 с.
40. Онищук В. Типи, структура і методика уроку в школі / В. Онищук. Київ: Радянська школа, 1973. 159 с.
41. Остапенко Н.М., Симоненко Т.В., Руденко В.М. Технологія сучасного уроку рідної мови. Київ: ВЦ «Академія», 2011. 245 с.
42. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: навч. посіб. / О. М. Пехота та ін. [за ред. І. А. Зязюна, О. М. Пехоти]. Київ: Видавництво А. С. К., 2003. 240 с
43. Пересунько Т. Google – сервіси на уроці української мови і літератури [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://goo.gl/RiLuy7>.
44. Пехота О. Проєктна технологія // Освітні технології. Київ: АСК, 2004. 234 с.
45. Пехота О. М. Освітні технології. Київ: А.С.К., 2003. 255 с.
46. Подлєсна І. Відкрий для себе всі можливості Google – диску [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://goo.gl/mJSgLz>.
47. Пометун О. І., Пироженко Л. В. та ін. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.- метод. посіб. Київ: А. С. К., 2003. 192 с.
48. Пометун О. Інтерактивні технології навчання : теорія, практика, досвід [навч. посібн.]. Київ: АСК, 2004. 169 с.

49. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : [наук.-метод. посіб.] за ред. О. І. Пометун. Київ: Вид-во А.С.К., 2004. 192 с.
50. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Науково-методичний посібник. Київ: Освіта, 2005. 204 с.
51. Пометун О.І. Інтерактивні технології навчання : теорія, практика, досвід. Київ, 2002. 135 с.
52. Репета Л. Формирование исследовательской компетенции учащихся [Электронный ресурс] // General and Professional Education. 2011. № 3. С. 28-33. Режим доступа: <https://genproedu.com>.
53. Савченко О. Я. Виховання розумної особистості, яка вміє самотійно вчитися. 2007. № 8. С. 1–5.
54. Селевко Г. Современные образовательные технологии: [учеб. пособие]. Москва: Народное образование, 2008. 256 с.
55. Сиротенко Г. О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. Харків: Видав. група "Основа", 2003. 80 с.
56. Сільченко Л. М. Інтерактивні технології навчання в дії // Педагогічна майстерня. 2013. №11. С.35-41.
57. Скубашевська О. Необхідність і реалії інноваційного розвитку освіти // Вища освіта України. 2007. №3. С. 13-17.
58. Софій Н. З. Про сто і один метод активного навчання / [Електронний ресурс]. Київ: Крок за кроком, 2003. 116 с. Режим доступу: <https://goo.gl/qBahQ2>.
59. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.- метод. посібн. За ред.. О. І. Пометун. Київ: А.С.К., 2006. 192с.
60. Токмань Г. Сучасні навчальні технології та методи викладання української літератури // Дивослово. 2012. № 10. С. 39-45.
61. Токмань Г. Л. Методика навчання української літератури в середній школі. Київ: Видавничий центр «Академія», 2013. 312с.
62. Фасоля А. Компетентнісно зорієнтовані завдання: проблеми термінології, типології, створення // Дивослово. 2014. № 9. С. 15-16.

63. Ходорич О. Інноваційні педагогічні технології на уроках світової літератури як ефективний засіб формування ключових компетентностей старшокласників. Дидактика: теорія і практика : зб. наук. праць. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. С. 151-154.
64. Хуторской А. Современная дидактика. СПб: Питер, 2001. 544 с.
65. Цінько С. Інноваційні методи в навчанні рідної мови. Українська мова та література. 2007. № 2. С. 9–13.
66. Щербина В. Г. Інтерактивні технології на уроках української мови та літератури. Харків: Основа, 2005. 96 с.
67. Яновський А.О. Організація пошуково-дослідницької діяльності з використанням інформаційно-комунікаційних технологій: навч.- метод. посіб.. Одеса: Видавець Букаєв В.В., 2009. 156 с.